

Piotr Toczyski

Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej
w Warszawie
ORCID: 0000-0003-1218-5623

Srebrne treści cyfrowe w social media jako nośnik idei pedagogiki harcerskiej

HARCERSTWO

Rocznik naukowy Muzeum Harcerstwa
nr 6/7, 2023/2024, s. 93-102

słowa klucze: srebrne treści cyfrowe, media społecznościowe, Andrzej Jaczewski, Chorągiew Krakowska ZHP

W tekście tym dokumentację idei harcerskiej w mediach wiążę z teorią srebrnych treści cyfrowych. Za przypadek dowodzący roli srebrnych treści cyfrowych w tak zwanych „social media” jako nośnika idei pedagogiki harcerskiej służy mi komunikacyjna aktywność internetowa zmarłego w 2020 roku prof. Andrzeja Jaczewskiego. Rozpaczam od konstatacji, że harcerska idea podąża za mediami, jakie są w danym momencie dostępne. Sto lat po zaistnieniu skautingu i harcerstwa są to już społeczne media cyfrowe. Kreślę obraz pamięci cyfrowego mędrca Andrzeja Jaczewskiego z perspektywy harcerskiej i dokumentuję mądrość obecności harcmistrza w mediach cyfrowych. Następnie wcześniejszą obecność prasową wspomnienia o har-

cerskim upamiętnieniu w stanie wojennym Powstania w Getcie przywołuję jako podstawę udanej remediacji cyfrowej prowadzonej w internecie dla szerokiej grupy odbiorców, opisując też inne z sukcesem dokonane remediacje harcerskiej idei Andrzeja Jaczewskiego na internetowym terenie Chorągwi Krakowskiej ZHP. Konkluduję, że srebrne treści cyfrowe są wartościowym dla ruchu harcerskiego sposobem remediacji idei harcerskiej.

Wstęp - o podążaniu harcerskiej idei za mediami

Odkąd w 1908 roku Sir Robert Baden-Powell wyłożył swoje skautowskie idee w postaci tekstowej¹, nieodzownie najpierw skauting, a później jego polski wariant harcerski podą-

1. Baden-Powell, *Scouting for boys: A handbook for instruction in good citizenship*. Oxford 2005.

żały za wszystkimi kolejnymi mediami. Chyba każda idea i odtwarzająca ją instytucja ma to do siebie, że podąża za dostępnymi w danym okresie historycznym mediami. W przypadku harcerstwa jest to już ponad stulecie obecności medialnej. Harcerstwo było obecne w książce, prasie, radiu i telewizji - jest też obecne na wiele sposobów w internecie. Przypomnijmy w tym miejscu, że obecność w mediach może mieć z zasady charakter trojaki². Po pierwsze - treści mediów pozyskiwanych, kiedy harcerze czy dana instytucja harcerska wypowiadają się w mediach. Po drugie - treści mediów opłaconych, jak reklama czy artykuł sponsorowany. I po trzecie - idea może mieć dostęp do treści mediów posiadanych na własność przez propagatora idei - współcześnie takich, jak własne strony internetowe, profile, grupy czy kanały. Bywają też oczywiście kombinacje trzech powyższych rodzajów obecności, takie jak blogi czy treści z szerokiej kategorii zwanej w międzynarodowym opisie „social media”, a więc sięgających znacznie szerzej niż media społecznościowe. O definicji social media pisałem już wyczerpująco³ - tu nadmienię, że rama wydawnicza social media należy do właściciela platformy, ale jednak autorzy i redaktorzy mogą uważać te media za własne. Nie pogłębiając zagadnień własności intelektualnej, stwierdzam, że obecność harcerzy i idei harcerskiej w różnych kategoriach współczesnych mediów jest po prostu faktem i zasługuje na uwagę, już choćby jako fakt zderzenia ponad stuletniej idei z nowoczesnymi środkami komunikacji. Z perspektywy analiz harcerskiej obecności w mediach interesować będzie nas pogranicze treści mediów pozyskiwanych oraz treści mediów własnych, a przynajmniej sprawiających na autorach i odbiorcach wrażenie posiadanych na własność - czyli profili na Facebooku. Drugą ideą poza wspomnianą tu ideą mediów społecznych, owych „social media”, jest concept srebrnych treści cyfrowych. Dziesięć lat pracy naukowej prowadzonej w paradygmacie badania w działaniu poświęciłem w pewnym stopniu koncepcji srebrnych treści cyfrowych i ich związków z cyfrową mądrością⁴. Mowa tu o treściach tworzonych przez osoby star-

sze, mające ponad 80 lat w chwili pisania tekstów do bloga czy nagrywania gawędowych podcastów publikowanych w przestrzeni Facebooka. Jako użytkownik pośredniczący - a więc „proxy user” według międzynarodowej nomenklatury World Internet Project⁵ - obserwowałem w sposób współuczestniczący rozwój społeczności medialnej skupionej wokół harcmistrza profesora Andrzeja Jaczewskiego⁶. Sylwetki tak znakomitego autora przedstawiać nie trzeba - jest już dobrze nakreślona w polskiej pedagogice⁷. Może tylko dla porządku warto przywołać trzy nekrologi, które po śmierci hm. prof. Jaczewskiego opublikowali uczestnicy i animatorzy polskiego ruchu harcerskiego.

Obraz pamięci Andrzeja Jaczewskiego z perspektywy harcerskiej.

Naczelniczka ZHP hm. Anna Nowosad, przewodniczący Rady Naukowej prof. dr hab. Adam Massalski oraz dyrektor Muzeum Harcerstwa hm. Katarzyna K. Traczyk pisali:

„Z żalem przyjęliśmy wiadomość, że 13 października 2020 roku odszedł na Wieczną Wartę prof. dr hab. Andrzej Jaczewski, harcmistrz, członek Rady Naukowej Muzeum Harcerstwa, wybitny pedagog, pediatra, seksuolog, humanista, specjalista medycyny szkolnej. Od 1938 r. harcerz 18 Mazowieckiej Drużyny Harcerzy w Milanówku. W latach 1946-48 kolejno hufcowy Hufca Harcerzy Inowrocław-Wschód a następnie Hufca Harcerzy Żoliborz. Uczestnik Zjazdu Łódzkiego w 1956 r. Wieloletni drużynowy 79 WDH-y, rozwiniętej w Szczep Drużyn Żeglarskich działający przy XLI Liceum Ogólnokształcącym im. J. Lelewela w Warszawie. Środowiskiem tym kierował do 1985 r. Członek Rady Naczelnej ZHP w latach 1973-1977, współorganizator Kręgów Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego. Uhonorowany licznymi odznaczeniami, w tym Krzyżem Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski w 1997 r. oraz Medalem Za Zasługi dla Rozwoju Polskiej Pedagogiki w 2019 r. Z pożegnaniem Czuwaj!”⁸

Byli komendanci Chorągwi Stołecznej ZHP (Julian Kędziński, Barbara Prószyńska, Mi-

2. N. Burcher, *Maximising marketing returns in a socially connected world*, Londyn 2012, passim.

3. P. Toczyski, *O sednie terminu „social media”/„Web 2.0” a sprawność użytkowników w „generowaniu treści”*, „Kultura Popularna” 2014, nr 3 (41), s. 56-67.

4. P. Toczyski, *Srebrne treści cyfrowe: międzypokoleniowy transfer mądrości poprzez internetowe twórcze pisanie osób starszych*, „Zagadnienia Rodzajów Literackich” 2017, nr 1 (60), s. 95-113.

5. P. Toczyski, A. Kustra, J. Rzeźnik, M. Gerszewska, *World Internet Project: Polska 2011*, Warszawa 2011.

6. A. Jaczewski, *Książka moich wspomnień*, Kraków 2009.

7. M. Tanaś, *Pedagogiczny testament Profesora Andrzeja Jaczewskiego*, „Kwartalnik Pedagogiczny” 2021, nr 1 (259), s. 213-225.

8. <http://nekrologi.wyborcza.pl/0,11,,489608,Andrzej-Jaczewski-kondolencje.html>

chał Fijałkowski, Wojciech Ulatowski) wspominali Harcmistrza Andrzeja Jaczewskiego słowami:

„Zmarł nasz przyjaciel i mentor, harcerz Szarych Szeregów, członek Władz Naczelnych ZHP oraz KIHAM, wychowawca wielu pokoleń warszawskich harcerzy. Zapamiętamy Go jako wspaniałego, pełnego pasji, życzliwości, wielu zainteresowań szlachetnego i prawego Człowieka, z którym wiązała nas przyjaźń, zaufanie i wieloletnia współpraca. Będzie nam Ciebie brakowało w harcerskim kręgu. Żegnaj Przyjacielu!”⁹

Harcerze 385 WDH „Knieja” żegnali „Druha Prof. Andrzeja Jaczewskiego, Dobrego Człowieka, Wychowawcę, Przyjaciela”, dodając: „Dziękujemy Ci za zaszczepienie w nas ciekawości Świata”. Po szczegóły ceremonii pożegnania odsyłali na profil „jaczewskiandrzej” na Facebooku¹⁰.

Powyższe nekrologi składają się na zbiorowy obraz pamięci Andrzeja Jaczewskiego z perspektywy harcerskiej.

Jak stwierdza Janusz Wojtycza, autor licznych analiz polskiego ruchu harcerskiego, źródeł naukowej i pedagogicznej pasji prof. Andrzeja Jaczewskiego można upatrywać w działalności harcerskiej:

„Matka, Maria ze Świątkowskich, była jedną z pierwszych nauczycielek wychowania fizycznego, skautką jednej z pierwszych drużyn skautowych w Warszawie, aresztowaną za tę działalność w 1914 r. i wywiezioną do Petersburga (...) [Andrzej Jaczewski] od lipca 1942 r. należał do Szarych Szeregów, będąc zastępowym, a potem drużynowym „Zawiszy”. Po wojnie uczestniczył w odbudowie struktur harcerstwa, równocześnie angażując się w działalność podziemną w tzw. grupie „Krzysztofa”, w związku z czym został aresztowany (w procesie zapadły trzy, a zostały wykonane dwa wyroki śmierci). Po uwolnieniu Jaczewski musiał się ukrywać aż do amnestii w 1947 r. Działalność nadal w harcerstwie, będąc m.in. hufcowym hufców harcerzy Inowrocław-Wschód i Żoliborz. W 1949 r. został usunięty z ZHP. (...) Po odrodzeniu harcerstwa w 1956 r. Andrzej Jaczewski był związany z nim do 1985 r. jako drużynowy i komendant wyróżniającego się działalnością wodnego szczechu harcerskiego w Warszawie. W latach 90. był opiekunem prowadzonej metodami harcerskimi grupy pacjentów z zaburzeniami psychosomatycznymi. Przez dwie

kadencje był też członkiem Rady Naczelnej ZHP oraz współorganizatorem Kręgu Instruktorów Harcerskich im. A. Małkowskiego w Warszawie”¹¹.

Tadeusz Perzanowski, inny autor rekonstruujący twórczą recepcję idei harcerskiej w myśli pedagogicznej Andrzeja Jaczewskiego dodaje:

„Czwarty obszar wybitnego dorobku pedagogicznego Profesora stanowi praktyka pedagogiczna. Andrzej Jaczewski jest harcmistrzem, praktykiem działań na rzecz wspierania samorozwoju dziecka, stosującym najskuteczniejszy w świecie skautowy system wychowawczy, który kompleksowo ujmuje rozwój człowieka. Skauting jest powszechnie stosowany wśród świadomych elit społeczeństw krajów wysokorozwiniętych. Wykracza poza możliwości opisu teorii pedagogicznych, albowiem oparty jest na wielu nurtach, koncepcjach i zwyczajach wychowawczych różnych cywilizacji, kultur i religii. Wierności metodzie harcerskiej Profesora - a zarazem harcmistrza - towarzyszy aktywna służba dziecku w zmieniających się warunkach ustrojowych na przestrzeni blisko 80 lat. Dokonania nauczyciela akademickiego, jakim jest Jaczewski, niosą ze sobą wyjątkowe wartości. Osiągnął on najwyższy, mistrzowski tytuł w stosowaniu fenomenalnie skutecznej, skautowej metody wychowania, tj. samowychowania w zespole. Harcerz służy Bogu (nie Kościołowi) i Polsce (takiej jaką ona jest), a harcerski system wychowawczy jest trwalszy od państwowych systemów szkolnych (opiekuńczo-wychowawczych, edukacyjnych, religijnych). Ten wybitny Profesor wyniósł tradycje harcerskie z domu rodzinnego; od najmłodszych lat był związany z harcerstwem, także w konspiracji podczas II wojny światowej (był zastępowym i drużynowym w Szarych Szeregach) oraz w II konspiracji harcerskiej w latach 1945-1948 (w grupie „Krzysztofa”). Dokonując refleksji adresowanej do członków ZHP, zwrócił uwagę na absurd wojny, walki i militarystyki w harcerstwie. Gazetę „Wojskówkę” traktuje jako odpowiedź na zapotrzebowanie społeczne, konieczność, która powinna mieć nowy wymiar współczesny. Profesor był szczebowym 79 Warszawskiej Żeglarskiej Drużyny Harcerskiej, którą rozwinął do struktury szczechu. Było to duże osiągnięcie w praktyce wychowawczej stosowania naturalnej i duchowej metody przeżyciowej, oddziaływania wycho-

9. <http://nekrologi.wyborcza.pl/0,11,,490335,Andrzej-Jaczewski-kondolencje.html>

10. <https://nekrologi.wyborcza.pl/0,11,,489392,Andrzej-Jaczewski-inne.html>

11. J. Wojtycza, *Sylwetka prof. dr. hab. Andrzeja Jaczewskiego, naukowca i pedagoga praktyka*, [w:] *O harmonijny rozwój człowieka. Myśli pedagogiczne Profesora Andrzeja Jaczewskiego*, pod red. J. Wojtyczy, Kraków 2019, s. 17-24.

wawczego pośredniego i bezpośredniego oraz przykładem osobistym dla gromady harcerzy. W okresie rodzących się zmian społeczno-politycznych w latach 80. związał się z ruchem harcerskiej odnowy - Porozumieniem Kręgów Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego, KIHAM (twórcy harcerstwa, który przeciwstawił się zapisowi „Służby Bogu” w redakcji dokumentu „Prawo i Przynależność Harcerskie” - Bogu zawłaszczonemu przez Kościół wrogi niepodległości Polski). W 1981 r. na VII Zjeździe Związku Harcerstwa Polskiego został członkiem Rady Naczelnej dwumilionowej organizacji. Aktywny w tworzeniu rzeczywistości ZHP swoje refleksje na temat wartości wychowawczych harcerstwa zawarł w autobiograficznym zbiorze pt. *Harcerstwu zawdzięczam bardzo wiele*. Był bardzo dynamicznym harcmistrzem, wpływającym na poszerzanie horyzontów myślowych. Gdy ruch odnowy harcerstwa w PRL (KIHAM) ścierał się z władzami ZHP o wolność, prawo do autonomii i wymiar metody harcerskiej, Profesor zwrócił uwagę na „wybuch demokracji” i konieczność wprowadzenia jej do harcerskiego wychowania. W nieformalnym, podziemnym piśmie „Bratnie Słowo” pisał: „(...) Mądrze i dobrze żyć w demokracji można tylko wtedy, kiedy zasady tej demokracji zostaną trwale zakodowane w świadomości obywatela. Można żyć wtedy, kiedy ludzie rozumieją różnicę między demokracją a anarchią, kiedy nauczą się myśleć w kategoriach społecznych, kiedy nauczą się kompromisu, tolerancji. Bez tych cech demokracja jest karykaturą, jest tylko anarchią”. Intuicja nie zawiodła Profesora, ponieważ były to prorocze słowa zarówno dla społeczeństwa, jak i dla harcerzy¹².”

Obecność harcmistrza Andrzeja Jaczewskiego w mediach cyfrowych

Andrzej Jaczewski był zaangażowany od młodości do śmierci w harcerstwo i warto wspomnieć inne jego obszary, z którymi to zaangażowanie łączył. Zaczynają się one od studiów medycznych prowadzących z czasem do specjalizacji dziecięcej i szkolnej, a w kon-

sekwencji do kariery lekarskiej. Idą przez zaangażowania w szkolnictwo średnie i wyższe, a przy tym w karierę naukową w dwóch dyscyplinach aż do profesury. Był więc Andrzej Jaczewski i harcmistrzem, i lekarzem, i wychowawcą, i profesorem uniwersytetu. Te aspekty działalności predestynowały go do objęcia projekcyjnej roli mędrca - osoby, na którą różne grupy społeczne projektowały umiłowanie mądrości i od której oczekiwały mądrych treści.

Kiedy Andrzej Jaczewski był już ucieleśnieniem archetypicznego Starego Mędrca¹³, jedną z odpowiedzi na to zapotrzebowanie okazały się srebrne treści cyfrowe, czyli ponad pół tysiąca wpisów blogowych, które w konwencji srebrnych treści cyfrowych remediały do postaci cyfrowej i dobierając odpowiednią formę gatunkowo-komunikacyjną publikowałem w stałym kontakcie i dialogu z Andrzejem Jaczewskim. Lata 2012-2017 uznaję za kluczowy okres prowadzenia bloga Andrzeja Jaczewskiego. W tym czasie powstały w pięć lat 523 teksty, uzyskując niemal 2 miliony wyświetleń i blisko 10 tys. komentarzy. W roku 2017 nastąpiło przejście z bloga do Facebooka, a w 2020 roku śmierć - wówczas już uhonorowanego profesurą Krakowskiej Akademii - nestora polskiej pedagogiki prof. Andrzeja Jaczewskiego. W tym czasie następowało domknięcie koncepcji omówionej przeze mnie i współautorów na łamach „Kwartalnika Pedagogicznego”, „Prospects. Comparative Journal of Curriculum, Learning, and Assessment”¹⁴, „Frontiers in Sociology”¹⁵ czy dwukrotnie podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Cyberprzestrzeń i Światy Wirtualne” (2015¹⁶, 2022¹⁷).

Ponad pół tysiąca tekstów Andrzeja Jaczewskiego¹⁸ (pisanych w ramach andragogicznego projektu „srebrnych treści cyfrowych” Akademii Pedagogiki Specjalnej a czytanych tylko przez pięć lat prawie dwa miliony razy) można wciąż przeglądać pod adresem cyfrowego archiwum Andrzeja Jaczewskiego. A setek podcastów z tego samego projektu można na-

12. T. Perzanowski, *Dorobek pedagogiczny profesora Andrzeja Jaczewskiego*, [w:] *O harmonijny rozwój...*, s. 43-57.

13. P. Toczyski, *Jak mądrość cyfrowa w powiązaniu z mądrością życiową umożliwi realizację archetypu mędrca w internecie*: przykład bloga prof. Andrzeja Jaczewskiego, [w:] *O harmonijny rozwój...*, s. 83-94.

14. Toczyski, J. Broecker, J. Painter, *Pioneers of German-Polish inclusive exchange: Jaczewski's and Kluge's Europeanization in education despite the Iron Curtain*, "Prospects" 2021, s. 1-17.

15. P. Toczyski, J. Kowalski, C. Biele, *Proxy users enable older people creative writing on the Web*, "Frontiers in Sociology" 2019, nr 4, s. 15.

16. https://www.researchgate.net/publication/351412954_Does_digital_sage_have_to_be_digital_native_On_digital_wisdom_of_some_digital_immigrants_Czy_cyfrowy_medrzc_musi_byc_cyfrowym_tubylcem_O_cyfrowej_madrosi_niektorych_cyfrowych_imigrantow

17. https://www.researchgate.net/publication/364756985_Podsumowanie_10_lat_z_tematem_srebrnych_trzeci_cyfrowych

18. <https://andrzejjaczewski.wordpress.com>

dal słuchać na stronie pamięci o Profesorze na Facebooku¹⁹.

Obecność prasowa harcerskiego wspomnienia jako podstawa remediacji cyfrowej

Kwartalnik Pedagogiczny poświęcił prof. Jacewskiemu pół wydania in memoriam²⁰. Prof. Andrzej Jacewski był aktywny medialnie w szczególności na łamach Gazety Wyborczej. Na emeryturze, czyli w okresie uprawiania twórczości w ramach srebrnych treści cyfrowych, tekstów i wypowiedzi prof. Andrzeja Jacewskiego (zmarłego w październiku 2020) można było znaleźć na łamach Gazety Wyborczej wiele. Można powiedzieć, że Profesor był prekursorem hasła „Wyborcza to Wy” i regularnie z własnej inicjatywy uczestniczył w medialnym dialogu. Pod tym na przykład hasłem publikował „osiem cech idealnego ministra oświaty i wychowania, czyli jak może być, a nie jest teraz”²¹ (2018) czy przedruk głośnego wpisu blogowego „Byłem żołnierzem wyklętym”²² (2018). A jeszcze dosłownie dwa tygodnie przed śmiercią pisał w rubryce zatytułowanej „Wyborcza to Wy”: „Domagam się popularyzacji wiedzy na temat warszawskich podziemnych uniwersytetów”²³ (2020). Jednak najszerszej znany i przedrukowywany był chyba nadesłany do Wyborczej esej o harcerskich obchodach Powstania w Getcie w czasie stanu wojennego²⁴ (2007). Natomiast z wywiadów dla Gazety chyba najważniejszym pozostał ten dla Dużego Formatu²⁵ (2005). Magazyn Gazety Wyborczej wydawany pod nazwą Duży Format wracał też z ważnymi pytaniami o edukację seksualną w Polsce²⁶ (2017). Jest tych tekstów w archiwum GW jeszcze więcej. Również nasz tekst napisany z prof. Zbigniewem Izdebskim w chaosie po śmierci Andrzeja Jacewskiego ukazał w gazetowym zakamarku²⁷ (2020). Najszerszej wszakże znany czytelnikom tego masowego medium i często (jak zaraz wykażę) przedrukowywany esej o harcerskich obchodach Powstania w Getcie w czasie stanu wojennego miał swój pierwodruk w stołecznej edycji „Gazety Wyborczej” 18 kwietnia

2007. Można to widzieć jako harcerską obecność w mediach jednorazowo pozyskanych dla tematyki harcerstwa.

„Zbliżała się okrągła rocznica powstania w warszawskim getcie. Był rok 1983. Stan wojenny. Wracaliśmy z zimowiska w Ropkach z harcerzami 79. Warszawskiej Żeglarskiej Drużyny Harcerskiej przy LO Leleweła. Na drzwiach jednego przedziału któryś z naszych harcerzy powiesił kartkę: „Żydom i psom wstęp wzbroniony”.

Oczywiście kartkę zerwaliśmy, ale problem pozostał. Miałem świadomość, że nie jest to zagadnienie, które można rozwiązać za pomocą rozmowy, awantury czy kar. Zorganizowałem wieczornicę - trochę zdjęć z rzutnika, ilustracja muzyczna, odgłos stukotu kół pociągu (chłopcy nagrali to w tramwaju na taśmę) i krótka informacja: w obozach zagłady zginęło ponad 3 mln obywateli polskich - Żydów... Potem chwila ciszy - znów muzyka (chyba kadisz z płyty z muzyką starohebrajską) i najmniejszy chłopaczek podszedł do ściany, narysował gwiazdę Dawida. Dwóch innych podeszło i położyło kwiaty.

Cała impreza nie trwała długo. Była wyjątkowo dobrze odegrana przez chłopców - akurat z najmłodszej drużyny. Wszyscy byli przytłoczeni. Rozchodzili się w ciszy.

Po tej zbiórce kilku harcerzy z drużyny „Kowala” - akurat tych, którzy jechali w przedziale z owym napisem - zgłosiło się do swego drużynowego. I powiedzieli - że oni nie są antysemitami, a cała ta draka była, ot, wygłupem.

Doszliśmy z kadrą szczerpu do wniosku, że należy ową rocznicę powstania w getcie uczcić. Zaplanowaliśmy wycieczkę drużyn do Teatru Żydowskiego na sztukę „Komedianci”. Zaprośiliśmy na to przedstawienie inne drużyny, głównie związane z Kęgami Małkowskiego. Ja złożyłem wizytę Szymonowi Szurmiejowi [dyrektor teatru od 1970 r.]. Zapowiedziałem, na co się zanosi - był zdziwiony. Pogadaliśmy sobie.

Nie było tak, by akurat ta tematyka stała się jakoś wiodącą w naszej pracy w harcerstwie. Ale było wiele dyskusji. M.in.: jak to możliwe,

19. <https://www.facebook.com/jacewskiandrzej>

20. <https://kwartalnikpedagogiczny.pl/resources/html/articlesList?issueId=14096>

21. <https://wyborcza.pl/7,162657,23684241,osiem-cech-idealnego-ministra-edukacji-prof-jacewski.html>

22. <https://wyborcza.pl/7,162657,23108160,bylem-zolnierzem-wyklety.html>

23. <https://wyborcza.pl/7,162657,26347924,domagam-sie-popularyzacji-wiedzy-na-temat-warszawskich-podziemnych.html>

24. <https://classic.wyborcza.pl/archiwumGW/4857952/ROCZNICOWY-KADISZ-W-STANIE-WOJENNYM>

25. <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,3000986.html>

26. <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,21268774,bo-to-fajna-kobieta-byla-o-michalinie-wislockiej-mowi-prof.html>

27. <https://classic.wyborcza.pl/archiwumGW/9131059/Andrzej-Jacewski>

że Umschlagplatz, jedno z najstraszniejszych miejsc w Warszawie, jest zajezdnią autobusową PKS. Że w barakach, w których odbywała się selekcja do Treblinki, mieszczą się warsztaty i jakieś biura. Że w miejscu, gdzie była - skromna zresztą - tablica upamiętniająca Holocaust i to straszliwe miejsce - zrobiono stację benzynową (obecnego marmurowego mauzoleum jeszcze wtedy nie było).

Zaplanowaliśmy, że po przedstawieniu drużyny przejdą z pl. Grzybowskiego pod pomnik Bohaterów Getta i tam złożą kwiaty. A Andrzej Majerski, który wtedy już uczył się śpiewu w szkole muzycznej, odśpiewa pieśń „Żydzi, Żydzi, Synagoga się pali”. Nasza inicjatywa wywołała zamieszanie. Pytano nas: co nam przyszło do głowy? Co nas obchodzi powstanie w getcie?! Wyjaśniliśmy: było to powstanie polskie. Wtedy Żydzi nie mieli swego państwa (Izrael powstał znacznie później), oni byli obywatelami państwa polskiego. Było to polskie powstanie. Zresztą nad płonąącym gettem wywiesili dwa sztandary - syjonistyczny biały z niebieską gwiazdą Dawida i polski. Komendant chorągwi poprosił mnie, bym zgłosił ów przemarsz drużyn ulicami Warszawy do odpowiednich władz. Dziś już nie pomnę: w milicji czy w zarządzie miasta. Uczyniłem tak. W przeddzień obchodów, późnym popołudniem nawiedziłem mnie w domu milicjant i wręczył urzędowe pismo z wyraźnym zarządzeniem: „Z ważnych powodów bezpieczeństwa zabraniam pochodu harcerzy ulicami miasta”.

Zgłosiło się wiele drużyn. Teatr był wykupiony w komplecie, co w Żydowskim było ewenementem. W ładny, słoneczny dzień kwietniowy harcerze zbierali się w mundurach - chłopcy w krótkich spodenkach, drużyny miały przygotowane kwiaty. I dla aktorów, i pod pomnik.

Przed teatrem roіło się od milicjantów. Że była ładna pogoda, harcerze grupowali się przed wejściem. Milicjanci grzecznie, lecz stanowczo zaganiali nas do teatru, nie pozwalali stać na ulicy. Budziło to pewne zdziwienie, ale młodzież się podporządkowała.

Przedstawienie zrobiło duże wrażenie - sądzię, że nie tylko na widzach, ale i na aktorach. Byli wyraźnie wzruszeni. Tak pełnej sali, i to młodzieży, chyba tam nie było ani przedtem, ani pewnie potem.

Kiedy opadła kurtyna, wszedłem na scenę, podziękowałem aktorom. Harcerze wręczyli wiązanki kwiatów, poczem ja ogłosiłem, że dostałem zakaz organizowania pochodu.

Ale że drużyny harcerskie są organizacją legalną i mają zawsze prawo bez szczególnych zezwoleń chodzić w szyku po mieście, zaapelowaliśmy, żeby drużyny z kwiatami przeszły pod pomnik i kwiaty złożyły. Tylko niech idą osobno, nie w szyku, kolumnie. I nie jezdnią, ale po chodniku.

Mój komunikat o zakazie manifestacji zrobił silne wrażenie. Myślę, że to jeszcze umożliwowało drużyny. Pomaszerowaliśmy pod pomnik. I tu zaskoczenie. Pomnik otoczony kordonem milicji. Nie zostajemy dopuszczeni do składania kwiatów. Zaczynają się pertraktacje z jakimiś oficerami: ostatecznie wyrażają zgodę na to, by drużyny rozwiązały szyki, kordon kolejno będzie przepuszczał po dwie osoby - delegacje, które złożą - „jak tak już chcemy koniecznie” - owe kwiaty. Harcerzy, którzy usiłowali robić zdjęcia, dość brutalnie potraktowali: prześwietlili im filmy i zagrozili, że aparaty rozbiją na kamieniach.

Pamiętam jeszcze wzruszenie kilku starych panów Żydów, którzy spontanicznie i społecznie opiekowali się pomnikiem. Wypytywali mnie, co to się stało, skąd taka manifestacja. I orzekli, że przez wszystkie te lata nigdy nic podobnego nie zaistniało.”

Pięć i pół roku później Andrzej Jacewski miał już swój własny blog, toteż gdy 18 kwietnia 2013 roku minęła 30 rocznica uczczenia rocznicy powstania w Getcie Warszawskim tego samego dnia rano opublikowaliśmy artykuł Andrzeja Jacewskiego, wyjątkowo znany już kilka lat wcześniej z Gazety Wyborczej. Ukazał się w blogu pod bardzo długim tytułem: „Trzydzieści lat temu: zakaz uczczenia rocznicy powstania w getcie. 19 kwietnia 1983 składaliśmy kwiaty po pertraktacjach z milicją. Wcześniej Teatr Żydowski: tak pełnej sali młodzieży chyba tam nie było ani przedtem, ani potem.” - wywołując reakcję w postaci 10 komentarzy i 10 udostępnień na Facebooku.

Przez kolejnych niemal pięć lat tekstu tego nie włączaliśmy do ponownego obiegu medialnego, aż 12 lutego 2018, w toku namysłu nad sposobami uczczenia 75 rocznicy Powstania w Getcie Warszawskim, opublikowaliśmy go na Facebooku²⁸, gdzie uzyskał 146 reakcji, 16 komentarzy i 48 udostępnień. Przy tym zasięg samego tekstu był dość mały, bo wyświetliło go jedynie 51 osób. Można spodziewać się, że obieg poprzez udostępnienia wygenerował znacznie większe nim zainteresowanie. W przestrzeni social media wyraźnie liczy się ta treść, która jest z takiego czy innego powodu upowszechniana poprzez dalsze udostęp-

28. <https://www.facebook.com/jacewskiandrzej/posts/pfbid02579NjhjWm9XiYFvjvXbUeJHgZPSSrwbJhdHWgofTN3VZcG6M-sAny7DNBT11ZZul>

nienia. Owa remediacja sprawiła, że dawno już zapomniany tekst ponownie ożył.

W efekcie zdecydowaliśmy z Andrzejem Jaczewskim, że corocznie będziemy tekst ten ponownie publikować 19 kwietnia, tak by mnożyć zainteresowanie owym harcerskim sposobem na edukację o holokauście i o historii Żydów polskich jako zagadnieniu pedagogiki harcerskiej. Nie wiedzieliśmy wówczas, że uda się to zaledwie jeszcze trzy razy, w latach 2018-2020.

19 kwietnia 2018 opublikowaliśmy tekst ów ponownie²⁹, uzyskując dlań 97 reakcji, 4 komentarze, 23 udostępnienia. Poziom zaangażowania w treść wygląda znów na wysoki, podczas gdy odbiorców system analityczny Facebooka naliczył zaledwie 147 (mimo że niewielu, to trzykrotnie więcej niż rok wcześniej).

Kolejny rok później - 19 kwietnia 2019 - tekst ukazał się raz jeszcze³⁰, wywołując 68 reakcji, 2 komentarze, 9 udostępnień (choć jakoby jedynie 6 wyświetleń).

Natomiast w pandemicznym roku lockdownów tekst ukazał się po raz ostatni 19 kwietnia 2020³¹, generując kolejne 102 reakcje, 10 komentarzy, 31 udostępnień (przy 122 wyświetleniach). Nastąpiła także interesująca reakcja stowarzyszona, która pozwala odtworzyć symbolikę wydarzeń opowiedzianych w tekście, mianowicie zilustrowanie przez jednego z czytelników tekstu plaketką wykonaną przez harcerzy z płótna namiotowego techniką linorytu³².

Nie są to jedyne przejawy tego, jak srebrne treści cyfrowe prof. Andrzeja Jaczewskiego funkcjonują w dyskursie harcerskim na Facebooku. Ich rozpowszechnienie i funkcjonowanie w latach 2012-2020 może być samo w sobie ciekawe i warte przeprowadzenia kiedyś analizy, bowiem upowszechnianie profesorskich treści z bloga prowadzonego poza Facebookiem przez czytelników użytkujących też Facebooka poprzedziło oficjalne zaistnienie strony facebookowej Andrzeja Jaczewskiego. Nawet kiedy nie mamy w danej przestrzeni medialnej swojego oficjalnego konta czy profilu, inni mogą nasze idee tam transferować.

Srebrne treści cyfrowe Andrzeja Jaczewskiego zostały przeze mnie zmierzone określeniem liczby spontanicznych udostępnień na Facebooku. Publikowane w blogu na osobnej platformie były obecne na Facebooku od początku istnienia bloga. Przez pięć lat trwania pierwszego etapu (2012-2017) aż 24 tysiące 969 razy zostały one udostępnione przez użytkowników w przestrzeni Facebooka. Nastąpiło więc znaczące ilościowo spontaniczne ich przeniesienie na inną platformę „social media” niż platforma pierwszej publikacji. Liczba ta jest oczywiście miernikiem wpływu społecznego srebrnych treści cyfrowych.

Remediacje harcerskiej idei Andrzeja Jaczewskiego w Chorągwi Krakowskiej ZHP

Zapraszając mnie do dialogu na temat funkcjonowania treści związanych z twórczością prof. Andrzeja Jaczewskiego w social media, prof. Janusz Wojtycza wskazał w szczególności dwie takie facebookowe przestrzenie. Pierwszą jest strona Komisji Historycznej Chorągwi Krakowskiej ZHP. Informacja z 20 sierpnia 2021 roku³³ o planowanym na 18 września 2021 roku pożegnaniu hm. prof. dr hab. Andrzeja Jaczewskiego wyświetlona zostaje około 3200 razy. Informacje o pożegnaniach zyskują wiele wyświetleń z racji swojej aktualności i emocji, jakie budzą.

Wspomnienia mają różną siłę oddziaływania na odbiorców. Na przykład dłuższy tekst zawierający informację kontekstualizującą zagadnienie poczty polowej był wyświetlony około 370 razy, a do fragmentu zawierającego myśl Andrzeja Jaczewskiego dotarło zapewne jeszcze mniej spojrzeń:

„Poczta polowa jest jedną z ważnych służb działających w warunkach frontowych. Zorganizowanie i obsługiwanie takiej właśnie służby przypadło w udziale podczas powstania warszawskiego zawiszakom, najmłodszym członkom Szarych Szeregów. Zawiszacy ćwiczyli się m.in. w nadawaniu alfabetem Morse’a. Prof. Jaczewski wspominał, że milanowskim zawiszakom udało im się wygrać w tej

29. <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/pfbid02Jxiyyv5VT4N6kgRuLh5sZ3oR7zT75X8AoHiyUCFz3ZC1vfxv4WuaSJMn-sP88WuHsI>

30. <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/pfbid02LN5hAvMb5pXod2Pb4ijDNn9n1et4Vm96xX4e8mgaMNY3KXXgvTXYUY-CRQq3AzjUHI>

31. <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/pfbid0Zen5f8nCBZv5sBwR9Z5vR6U7QtViakv422r9zto7hXXQTnr7wBQn6fXpJmSgvl>

32. <https://www.facebook.com/groups/989852264406463/posts/3016560208402315>

33. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0qaAltWcato8KQJX6kQepT8QasumXRQkX2Xe1ZUu4ddBoYY-SEQwBDE7mQfEBZuuAsI&id=104825911715486

konkurencji w zawodach z dorosłymi konspiratorami z AK.³⁴

Druga strona nosi nazwę „Publikacje Komisji Historycznej Chorągwi Krakowskiej ZHP”. W 2022 roku ukazały się na niej dwa wpisy nawiązujące do treści książek prof. Andrzeja Jaczewskiego powstałych we współpracy z prof. Januszem Wojtycą. 20 lipca 2022 roku ukazał się tam wpis o wznowieniu przed kilkoma laty książeczki Andrzeja Jaczewskiego wydanej w roku 1983 przez Ośrodek Wodny Stołecznej Chorągwi ZHP im. Bohaterów Warszawy. Wznowienie „Gawęd drużynowego” (w Krakowie, przez Komisję Historyczną ZHP Chorągwi Krakowskiej, 2015, ss. 105) przywołane jest akapitem wstępu³⁵. Przywołanie to zyskało niemal 300 wyświetleń. Natomiast 20 listopada 2022 roku ukazał się wpis z tekstem Andrzeja Jaczewskiego³⁶ zamieszczonym jeszcze w 2010 roku w „Nowej Szkole”, który dał tytuł publikacji „Harcerstwu zawdzięczam bardzo wiele...” (Kraków, Fundacja „Wczoraj i dziś”, 2018, ss. 214). Wpis zyskał ponadprzeciętne zainteresowanie: ma blisko 2780 wyświetleń i 18 dalszych udostępnień, nieraz podbudowanych przez udostępniających dalszymi komentarzami.

Zwłaszcza dwa wpisy o publikacjach zasługują na analizę w kontekście wyżej wymienionych treści autorstwa prof. Andrzeja Jaczewskiego. Pokazują bowiem, że treści autorstwa sędziego myśliciela o niepodważalnym talencie do kształtowania opinii publicznej mogą być remediowane być może w nieskończoność. Cenne treści, które opierają się na wielokrotnym powtarzaniu i przetwarzaniu idei dla nowych pokoleń czytelników - idei, zaznaczmy, ciekawych zarówno dla harcerzy, jak i nie tylko dla nich - zyskują popularność nawet całe lata po ich pierwszych opublikowaniu i jeszcze przez lata po śmierci ich autora. Ideom tym potrzebny jest jednak rzecznik, kustosz, kurator czy ambasador - a może nawet postać łącząca kilka tych cech - tak, by mogły one skutecznie inspirować kolejne grupy czytelników. Tego rodzaju zapośredniczenie może być czynnikiem sukcesu idei - dlatego też warto kultywować pamięć o myśli pedagogicznej. Na przykładzie treści autorstwa Andrzeja Jaczewskiego wskazałem kilka takich możliwości, jak się wydaje skutecznie zrealizowanych.

Srebrne treści cyfrowe jako wartościowy sposób remediacji idei harcerskiej

Idea srebrnych treści cyfrowych wiąże się z powiązaniem użytkownictwa pośredniczącego oraz cyfrowej mądrości. Autor skuteczny w swoim zamierzeniu twórczym i popularyzatorskim dociera do czytelników za pośrednictwem medium, w którym o stronę gatunkowo-genologiczną dba specjalista mediodzawstwa. Społeczna andragogika mediów nie musi polegać na uczeniu osób starszych obsługi sprzętu. Może to być i zapis historii mówionej, i omówienie historii spisanej - przekazane dalej w social media, podane w starannie dobranej formie gatunkowo-komunikacyjnej, właściwe dla przestrzeni czy to bloga, czy Facebooka, czy licznych innych możliwości jakich dostarczają nowe technologie informacyjno-komunikacyjne.

Baden-Powell zainicjował ideę skautingu w 1908 roku, Andrzej Małkowski ideę harcerską w 1910 roku. W ponad 110 lat od powstania harcerstwa Andrzeja Małkowskiego różne wcześniejsze teksty (2007) i blog Andrzeja Jaczewskiego (2012-2017) udało się po raz kolejny remediować w przestrzeni Facebooka (od 2012 roku spontanicznie, czyli w sposób pozyskany - a od 2017 roku na własnej facebookowej stronie). Wraz z rozwojem obecności Komisji Historycznej Chorągwi Krakowskiej ZHP w przestrzeni Facebooka także i ta instytucja doceniła w sposób cyfrowy dzieło harcmistrza Jaczewskiego przybyłego z Mazowsza do Małopolski i związanego z powiatem gorlickim najpierw jako lekarz, później jako obywatel wielokulturowych Ropki i Europejczyk, a od 2012 roku także jako publiczny intelektualista poprzez cyfrową twórczość nazwaną metaforycznie srebrnymi treściami. Treści nawiązujące do pedagogii harcerskiej zostały w ich ramach wielokrotnie zremediowane i zaanonsowane na Facebooku. Jest w interesie ruchu harcerskiego dalsze ich upowszechnianie, mogące prowadzić do rozwoju idei harcerskiej zgodnie z myślą Andrzeja Jaczewskiego na rzecz pedagogii harcerskiej³⁷ - łączącą tradycję, innowację i sztukę życia publicznego w spojrzeniu na harcerski etos i modus vivendi.

34. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0J91QuwRrrK7U7XEYVF5eAMfdvA4WSX1vVeVDd2dUVS3Gab-DiQYiZKpSsYeBpBpBYI&id=104825911715486

35. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0cucai8dLqhaZE7mdJpcejHonDahBAW1DbGZ8S94HPbYjY7id1P7qfhd1wn-4bQCz&id=100066588697438

36. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0ZZL68pbP7UrDSHjY5jNmsVjSvQNFMNJ8gyJHxzWD9RsyHetU3THkDH7JYC-CXka7j&id=100066588697438

37. J. J. Czarkowski, *Wkład prof. Andrzeja Jaczewskiego w rozwój pedagogii harcerskiej*, [w:] *O harmonijny rozwój...* s. 71-82.

Bibliografia:

- Baden-Powell R, Scouting for boys: A handbook for instruction in good citizenship, Oxford 2005.
- Burcher N., Paid, owned, earned: Maximising marketing returns in a socially connected world, Londyn 2012.
- Czarkowski J. J., Wkład prof. Andrzeja Jaczewskiego w rozwój pedagogii harcerskiej [w:] O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego, pod red. J. Wojtyczy, Kraków 2019.
- <http://nekrologi.wyborcza.pl/o,11,,489608,Andrzej-Jaczewski-kondolencje.html> (dostęp 30.01.2023)
- <http://nekrologi.wyborcza.pl/o,11,,490335,Andrzej-Jaczewski-kondolencje.html> (dostęp 30.01.2023)
- <https://andrzejjaczewski.wordpress.com> (dostęp 30.01.2023)
- <https://classic.wyborcza.pl/archiwumGW/4857952/ROZNICOWY-KADISZ-W-STANIE-WOJENNYM> (dostęp 30.01.2023)
- <https://classic.wyborcza.pl/archiwumGW/9131059/Andrzej-Jaczewski> (dostęp 30.01.2023)
- <https://kwartalnikpedagogiczny.pl/resources/html/articlesList?issueId=14096> (dostęp 30.01.2023)
- <https://nekrologi.wyborcza.pl/o,11,,489392,Andrzej-Jaczewski-inne.html> (dostęp 30.01.2023)
- <https://www.facebook.com/groups/989852264406463/posts/3016560208402315> (dostęp 30.01.2023)
- <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej> (dostęp 30.01.2023)
- <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/pfbid02579nJhjnWM9XiYFvjvXbUeJHgZPSSr wjBhdHWgofTN3VZcG6MsAny7DNBT1rZZul> (dostęp 30.01.2023)
- <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/pfbid02Jxiiyw5VT4N6kgRuLh5sZ30R7zT75X8AoHiyUCFz3ZC1vfv4WuaSJMnsP88WuHsl> (dostęp 30.01.2023)
- <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/pfbid02LN5hAvMb5pXod2Pb4ijDNn9nret4Vm96xX4e8mgaMNY3KXXgvTXTUYCROq3AzjUHL> (dostęp 30.01.2023)
- <https://www.facebook.com/jaczewskiandrzej/posts/pfbid0Zen5f8nCBZv5sBwR9Z5vJ5vR6U7QtViakv422r9zto7hXXQInr7wBQn6fXpJmSgvl> (dostęp 30.01.2023)
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbidocuai8dLqhaZE7mdJpcegHonDahBAW1DbGZ8S94HPbYjYz7id1P7qfhD1wn4bQCzl&id=100066588697438 (dostęp 30.01.2023)
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0J91QuwRrrK7U7XEYVF5eAMfdvA4WSX1vVeVDD2dUVS3GabDiQYiZKpSsYebpBpBYl&id=104825911715486 (dostęp 30.01.2023)
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0qaALtWcato8KQIX6kQepT8QasuMXRQkX2XerZUU4ddBoYYSEQwBDE7mQfEBZuuAsl&id=104825911715486 (dostęp 30.01.2023)
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0ZZL68pbP7UrDSHyJ5jNmsVjSvQN-FMNJ8gyJHxzWD9Rs yHetU3THkDH7jYCCXkA7jl&id=100066588697438 (dostęp 30.01.2023)
- https://www.researchgate.net/publication/364756985_Podsumowanie_ro_lat_z_tematem_srebrnych_tresci_cyfrowych (dostęp 30.01.2023)
- <https://wyborcza.pl/7,162657,23108160,bylem-zolnierzem-wykletym.html> (dostęp 30.01.2023)
- <https://wyborcza.pl/7,162657,23684241,osiem-cech-idealnego-ministra-edukacji-prof-jaczewski.html> (dostęp 30.01.2023)
- <https://wyborcza.pl/7,162657,26347924,domagam-sie-popularyzacji-wiedzy-na-temat-warszawskich-podziemnych.html> (dostęp 30.01.2023)
- <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,21268774,bo-to-fajna-kobieta-byla-o-michalinie-wislockiej-mowi-prof.html> (dostęp 30.01.2023)
- <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,3000986.html> (dostęp 30.01.2023)
- Jaczewski A., Książka moich wspomnień, Kraków 2009.
- Perzanowski T., Dorobek pedagogiczny profesora Andrzeja Jaczewskiego [w:] O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego, pod red. J. Wojtyczy, Kraków 2019.
- Tanaś M., Pedagogiczny testament Profesora Andrzeja Jaczewskiego, „Kwartalnik Pedagogiczny”, 2021, nr 1.

Toczyski P., Kustra A., Rzeźnik J., Gerszewska M., World Internet Project: Polska 2011, Warszawa 2011.
Toczyski P., Kowalski J., Biele C., Proxy users enable older people creative writing on the Web, "Frontiers in Sociology" 2019, nr 4.

Toczyski, P., Broecher J., Painter J., Pioneers of German-Polish inclusive exchange: Jaczewski's and Kluge's Europeanization in education despite the Iron Curtain, "Prospects" 2021.

Toczyski P., O sednie terminu „social media”// „Web 2.0” a sprawność użytkowników w „generowaniu treści”, „Kultura Popularna” 2014, nr 3 (41).

Toczyski P., Srebrne treści cyfrowe: międzypokoleniowy transfer mądrości poprzez internetowe twórcze pisanie osób starszych, „Zagadnienia Rodzajów Literackich” 2017, nr 1 (60).

Toczyski P., Jak mądrość cyfrowa w powiązaniu z mądrością życiową umożliwia realizację archetypu mędrca w internecie: przykład bloga prof. Andrzeja Jaczewskiego, [w:] O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego, pod red. J. Wojtyczy, Kraków 2019.

Wojtycza J., Sylwetka prof. dr. hab. Andrzeja Jaczewskiego, naukowca i pedagoga praktyka, [w:] O harmonijny rozwój człowieka. Myśl pedagogiczna Profesora Andrzeja Jaczewskiego, pod red. J. Wojtyczy, Kraków 2019.

Silver Digital Content in Social Media as a Carrier of Scouting Pedagogy Ideas

Summary:

In this text, I connect the documentation of the scouting idea in the media with the theory of silver digital content. The online communicative activity of the late Professor Andrzej Jaczewski, who passed away in 2020, serves as a case study demonstrating the role of silver digital content in so-called „social media” as a carrier of scouting pedagogy. I begin by noting that the scouting idea adapts to the media available at any given time. A hundred years after the emergence of scouting and harcerstwo, these are now social digital media.

I portray the memory of the „digital sage” Andrzej Jaczewski from a scouting perspective, documen-

ting the wisdom of his presence as a scouting instructor in digital media. I then reference an earlier print mention of the scouting commemoration of the Ghetto Uprising during martial law as a foundation for a successful digital remediation conducted online for a broad audience. I also describe other successfully implemented remediations of Andrzej Jaczewski's scouting ideas within the online activities of the Kraków ZHP Region. In conclusion, I argue that silver digital content provides a valuable method for the scouting movement to remediate and disseminate its ideas.

Keywords: silver digital content, social media, Andrzej Jaczewski, Cracow Region ZHP